

Exposició | Exposición

Una mirada LGTBI+ al món animal

Una mirada LGTBI+ al mundo animal

Cob
Cobo
(Kobus kob)

Cigonya Blanca
(Ciconia ciconia)

Guineu roja
Zorro común
(Vulpes vulpes)

Producció:

Comissariat i disseny:

Amb la col·laboració de:

Conseljo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) M.A.

En el marc del:

En el marco de:

Barcelona Capital Cultural 2023

Exposició: Joan Martí i Ventura

Comissariado: Joan Martí i Ventura

Diseny | Dirección:

Marta Ferrer del Rosario

Peix pallassó
Pez payaso
(Amphiprion ocellaris)

Comissari | Comisario:
Joan Martí i Ventura

Símon Pérez del Rosario

Diseny | Dirección:

Marta Ferrer del Rosario

Una mirada LGTBI+ al món animal

La diversitat forma part de la natura i de tot allò que ens envolta, però ha estat ignorada històricament. El coneixement oficial ha oblidat les realitats que no encaixen amb el model socialment acceptat: el cis heterosexual, patriarcal, blanc...

Les persones LGTBI+, és a dir lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersex, queer, asexuals i altres identitats afectives, sexuals i de gènere, no s'han vist reflectides en les entitats culturals ni en el que representen. La cultura, l'art i la ciència han deixat enrere moltes veus i maneres d'entendre el nostre entorn.

Després d'anys de lluita pel reconeixement de les persones LGTBI+, racialitzades, amb diversitat funcional, etc., l'acceptació de la diversitat ha augmentat. La producció de coneixement comença a incloure les diversitats. El discurs anarcat en les normes socials tradicionals, excluents, s'actualitza també en museografia, s'hi introduïxen noves formes d'exposar, nous objectes de coneixement i, per fi, s'actualitzen els equipaments dedicats a tots els públics.

La ciència i la cultura creen espais i discursos amb un gran potencial per promoure la igualtat; és necessari utilitzar-les per aconseguir l'anivellament social.

El projecte Una Mirada LGTBI+ neix de la necessitat d'acostar-nos a la cultura des de la pluralitat. Dona veu a qui no n'ha tingut i acosta la cultura i el coneixement a totes les audiències per educar als públics i acostar-los a realitats diferents de la propia. Una Mirada LGTBI+ vol arribar a la comprensió de totes les persones i les seves realitats, les seves identitats, els seus contextos, les seves històries...

Formem part d'una societat, d'una natura i d'un món diversos. Coneixer i entendre totes les persones és bàsic per conviure.

A Una Mirada LGTBI+ al món animal trobaràs un recorregut per la diversitat sexual, afectiva i de gènere dels animals.

Una mirada LGTBI+ al mundo animal

La diversidad forma parte de la naturaleza y de todo lo que nos rodea, pero ha sido ignorada históricamente. El conocimiento oficial ha olvidado las realidades que no encajan con el modelo socialmente aceptado: el cis, heterosexual, patriarcal, blanco...

Las personas LGTBI+, es decir lesbianas, gays, transexuales, bisexuales, intersex, queer, asexuales y otras identidades afectivas, sexuales y de género, no se han visto reflejadas en las entidades culturales ni en lo que representan. La cultura, el arte y la ciencia han dejado atrás muchas voces y formas de entender nuestro entorno.

Tras años de lucha por el reconocimiento de las personas LGTBI+, racializadas, con diversidad funcional, etc., la aceptación de la diversidad ha aumentado. La producción de conocimiento comienza a incluir las diversidades. El discurso anarcat en las normas sociales tradicionales, excluyentes, se actualiza también en museografía, se introducen nuevas formas de exponer, nuevos objetos de conocimiento y, por fin, se actualizan los equipamientos dedicados a todos los públicos.

La ciencia y la cultura crean espacios y discursos con gran potencial para promover la igualdad, es necesario utilizarlas para conseguir la nivelación social.

El proyecto Una Mirada LGTBI+ nace de la necesidad de acercarnos a la cultura desde la pluralidad. Da voz a quien no la ha tenido y acerca la cultura y el conocimiento a todas las audiencias para educar a los públicos y acercarlos a realidades diferentes de la propia. Una Mirada LGTBI+ quiere llegar a la comprensión de todas las personas, sus realidades, sus identidades, sus contextos, sus historias...

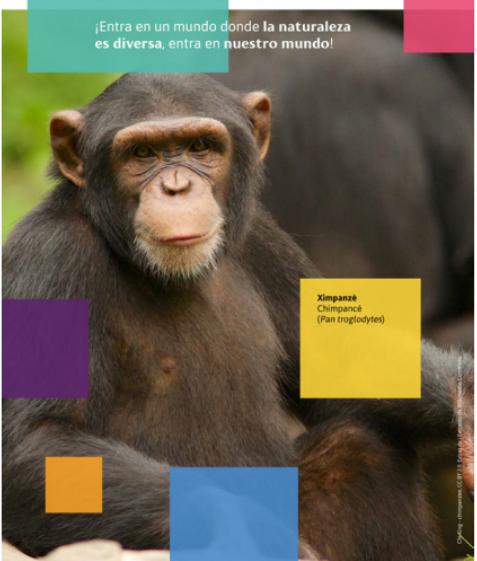
Formamos parte de una sociedad, de una naturaleza y de un mundo diversos. Conocer y entender a todas las personas es básico para convivir.

En Una Mirada LGTBI+ al mundo animal encontrarás un recorrido por la diversidad sexual, afectiva y de género de los animales.

Endinsa't en un món
on la natura és
diversa, endinsa't
en el nostre món!

¡Entra en un mundo donde la naturaleza
es diversa, entra en nuestro mundo!

Ximpanzé
Chimpancé
(Pan troglodytes)

Quina és la diversitat sexual en el regne animal?

Els comportaments i les realitats sexuals i de gènere del regne animal són diversos.

A la natura hi ha diversitat en el sexe i el gènere dels individus:

- Els animals **hermafrodites** produeixen cèl·lules sexuals de més d'un tipus (de més d'un sexe).
- Els animals **intersexuals o intersex** tenen característiques sexuals (genes, cromosomes, hormones, òrgans...) que van més enllà de les categories "macho" o "femella".
- Hi ha animals **trans** en els quals el gènere (comportament social) és diferent del sexe biològic.

També el **comportament sexual es molt divers** i es pot donar entre individus del mateix sexe o de sexes diferents.

¿Qué es la diversidad sexual en el reino animal?

Los comportamientos y realidades sexuales y de género del reino animal son diversos.

En la naturaleza hay diversidad en el sexo y el género de los individuos:

- Los animales **hermafroditas** producen células sexuales de más de un tipo (de más de un sexo).
- Los animales **intersexuales o intersex** tienen características sexuales (genes, cromosomas, hormonas, órganos...) que van más allá de las categorías "macho" o "hembra".
- Hay animales **trans** en los que el género (comportamiento social) es distinto del sexo biológico.

El comportamiento sexual también es muy diverso y puede darse entre individuos del mismo sexo o de sexos diferentes, e incluye aspectos como:

Comportamientos sexuales | Comportamientos sexuales:

Festeig Corteo

Proces para seduir altres individus amb moviments, cant...

Proceso para seducir a otros individuos con movimientos, cantos...

Afecte Afecto

A través del contacto, les caricias...

A través del contacto, las caricias...

Relacions sexuals Relaciones sexuales

Les interaccions intimes entre individus, sovint relacionades amb la reproducció.

Las interacciones íntimas entre individuos, frecuentemente relacionadas con la reproducción.

Parelles Parejas

I altres relacions estables.

Y otras relaciones estables.

Families Familias

De diversos tipus.

De distintos tipos.

Os Bru
Oso Pardo
(*Ursus arctos*)

Xoriguer
Cernícalo vulgar
(*Falco tinnunculus*)

Quants sexes hi ha?

El sexe d'un ésser viu es el conjunt de característiques biològiques relacionades amb la reproducció. Les espècies animals poden tenir un, dos o més sexes.

Les **característiques sexuals són diverses**, des dels gens i els cromosomes fins als òrgans sexuals i les característiques sexuals secundàries, passant per les hormones, els teixits sexuals i les cèl·lules sexuals (gàmetes).

Tots els animals comparteixen la característica que els seus gàmetes només poden tenir dues formes diferents: cèl·lules grans (òvuls) associades a les femelles o cèl·lules petites (espermatozoides) associades als mascles.

- A la natura hi troben, entre d'altres:
- Espècies en les quals els individus només produeixen un tipus de gàmete i, per tant, **tenen dos sexes diferenciatos**.
 - Espècies **hermafrodites**, que poden produir els dos tipus de gàmetes. El nombre de "sexes" possible és variat, des d'un (tots els animals produeixen dos gàmetes) fins a més de dos.
 - **Individus intersex**, que produeixen un únic tipus de gàmete amb característiques sexuals típiques alhora de femelles i mascles.

¿Cuántos性es existen?

El sexo de un ser vivo es el conjunto de características biológicas relacionadas con la reproducción. Las especies animales pueden tener uno, dos o más sexos.

Las **características sexuales son diversas**, desde los genes y los cromosomas hasta los órganos sexuales y las características sexuales secundarias, pasando por las hormonas, los tejidos sexuales y las células sexuales (gámetos).

Todos los animales comparten la característica de que sus gametos pueden tener únicamente dos formas diferentes: células grandes (óvulos) asociadas a las hembras o células pequeñas (espermatozoides) asociadas a los machos.

- En la naturaleza encontramos, entre otras:
- Especies en las que los individuos solo producen un tipo de gameto y, por lo tanto, **tienen dos sexos diferenciados**.
 - Especies **hermafroditas**, que pueden producir los dos tipos de gametos. El número de "sexos" posible es variado, desde uno (todos los animales producen dos gametos) hasta más de dos.
 - **Individuos intersex**, que producen un único tipo de gameto con características sexuales típicas a la vez de hembras y machos.

Ualabi de coll vermell
Ualabi de cuello rojo
(*Macropus rufogriseus*)

Aranya de cap negre
Pez Víbora
(*Trachinus radiatus*)

Argiope appensa (aranya)
Argiope appensa (araña)
(*Argiope appensa*)

Verificada en English Wikipedia, CC BY 3.0.
Fuente de: Extracto de Wikipedia Commons.

Què és l'hermafroditisme?

Els animals hermafrodites poden produir les cèl·lules sexuals (gàmetes) dels dos tipus existents en els animals: grans i en poca quantitat (òvuls) i petites i en molta quantitat (espermatoides).

Els animals presenten diferents tipus d'hermafroditisme:

- **Hermaphroditisme simultani:** un mateix individu produeix alhora gàmetes dels dos tipus. A vegades hi ha autofecundacions, quan un sol individu es reproduceix unit dos gànemes que ell ha produït.
- **Hermaphroditisme secuencial:** l'individu produeix gàmetes diferents en diferents moments de la seva vida. Es parla de "protandria" si primer es produeixen els gànemes masculins, "protoginia" si primer es produeixen els femenins i "canvi bidireccional" si hi ha més d'un canvi en el tipus de gàmeta que l'individu pot produir al llarg de la vida.

L'hermafroditisme és un fenomen molt estès a la natura i almenys 450 espècies de vertebrats (especialment peixos) i 65.000 espècies d'invertebrats són hermafrodites.

¿Qué es el hermafroditismo?

Los animales hermafroditas pueden producir las células sexuales (gámetos) de los dos tipos existentes en los animales: grandes y en poca cantidad (óvulos) y pequeñas y en gran cantidad (espermatoides).

Los animales presentan diferentes tipos de hermafroditismo:

- **Hermaphroditismo simultáneo:** un mismo individuo produce a la vez gametos de ambos tipos. A veces hay autofecundaciones, cuando un solo individuo se reproduce uniendo dos gametos que él ha producido.
- **Hermaphroditismo secuencial:** el individuo produce gametos diferentes en diferentes momentos de su vida. Se habla de "protandria" si primero se producen los gametos masculinos, "protoginia" si primero se producen los femeninos y "cambio bidireccional" si hay más de un cambio en el tipo de gameto que el individuo puede producir a lo largo de la vida.

El hermafroditismo es un fenómeno muy extendido en la naturaleza y como mínimo 450 especies de vertebrados (especialmente peces) y 65.000 especies de invertebrados son hermafroditas.

Salpa
(*Sarpa salpa*)

Albert Kok - Treball propi. CC BY-SA 3.0.
Extracte de l'obra de Wikimedia Commons

Gamba de pebrera
Camarón limpiador del Atlántico
(*Lysmata wurdemanni*)

Jesung - Own work, CC BY-SA 3.0. Extracte de l'obra de Wikimedia Commons

Què és la intersexualitat?

A les espècies en que els individus produeixen cèl·lules sexuals (gàmetes) d'un sol tipus, es parla d'intersexualitat en el cas dels individus que presenten tant caràcterístiques sexuals masculines com femenines.

Els individus solet tenir característiques que es relacionen amb el tipus de gàmete que produeixen (el seu "sexe") com, per exemple, la melena dels lleons que, en aquesta espècie, és una característica masculina. Però **hi ha individus que, toti produir gàmetes d'un sol tipus, presenten característiques sexuals d'ambdós sexes. Són individus intersexuals**.

En alguns cérvols comuns masculs, les banyes no existeixen o estan poc desenvolupades. Els mascles sense cornamenta tenen molt d'ix dins del grup, són més lleugars i atrauen més a les femelles. També hi ha femelles amb cornamenta, que és una característica típicament masculina. De la mateixa manera, hi ha individus de cangrí oriental provistes de penis i testiculis –típicament masculins– combinats amb bossa embrionària i glàndules mamàries –típicamente femenines. La intersexualitat és comuna als peixos, en els quals es considera que es dona en una de cada quatre espècies.

¿Qué es la intersexualidad?

En las especies en las que los individuos producen células sexuales (gámetos) de un solo tipo, se habla de intersexualidad en el caso de los individuos que presentan tanto características sexuales masculinas como femeninas.

Los individuos suelen tener características que se relacionan con el tipo de gámeto que producen (su "sexo") como, por ejemplo, la melena de los leones que, en esta especie, es una característica típicamente masculina. Pero **hay individuos que, pese a producir gametos de un solo tipo, presentan características sexuales de ambos性es. Son individuos intersexuales o intersexuadas**.

En algunos ciervos comunes machos, los cuernos no existen o están poco desarrollados. Los machos sin cornamenta tienen mucho éxito dentro del grupo, suelen luchar mejor y atraen más a las hembras. También hay hembras con cornamenta, una característica típicamente masculina. De la misma manera, hay individuos de canguro oriental provistos de pene y testículos –típicamente masculinos– combinados con bolsa embrionaria y glándulas mamarias –típicamente femeninas. La intersexualidad es común en los peces, en los que se considera que se da en una de cada cuatro especies.

Cérvol comú
Cervo común
(*Cervus elaphus*)

Isabel/Wikimedia Commons CC BY-SA 4.0. Extracte de l'obra de Wikimedia Commons

Tortuga verde
Tortuga verde
(*Chelonia mydas*)

Brianne Ingoldsby, CC BY-SA 3.0.
Extracte de l'obra de Wikimedia Commons

Cal més d'un individu per reproduir-se?

La reproducció dels éssers vius és el procés biològic que crea nous individus. Pot ser asexual, si un ésser crea nous individus sense la intervenció d'altres, o sexual, quan dos individus combinen el seu material genètic per donar lloc a individus nous.

Molts animals es reproduïen de forma asexual. Entre els vertebrats, destaquen alguns peixos, amfibis i rèptils.

La reproducció asexual pot ser molt diversa i pot ser de molts tipus. En la fragmentació, per exemple, un individu "creua" l'acàdum de les parts d'una altra i un nou individu s'enserret entre d'elles (mar, planàries, esponges corals, per exemple). En la partogènesi, un ou dona lloc a un nou individu sense la participació d'espermatozoïdes. La partogènesi es dona en multitud d'invertebrats i, recentment, s'ha descobert en femelles de còndor de Califòrnia (*Gymnogyps californianus*).

Altres tipus de reproducció asexual són més complexos i, fins i tot, hi ha sistemes de reproducció asexual intermèdis amb la reproducció sexual, com la ginogènesi o la hibridogènesi, però tots comparteixen que l'ADN d'un progenitor és l'únic que es transmet a la descendència.

¿Es necesario más de un individuo para reproducirse?

La reproducción de los seres vivos es el proceso biológico que crea nuevos individuos. Puede ser asexual, si un ser crea nuevos individuos sin la intervención de otros, o sexual, cuando dos individuos combinan su material genético para dar lugar a individuos nuevos.

Muchos animales se reproducen de forma asexual. Entre los vertebrados, destacan algunos peces, anfibios y reptiles.

La reproducción asexual es muy diversa y puede ser de muchos tipos. En la fragmentación, por ejemplo, un individuo se divide y cada una de las partes da lugar a un nuevo individuo entero (estrellas de mar, planarias, esponjas o corales, por ejemplo). En la partogénesis, un óvalo da lugar a un nuevo individuo sin la participación de espermatozoídos. La partogénesis se da en multitud de invertebrados, y recientemente se ha descubierto en hembras de cónedor de California (*Gymnogyps californianus*).

Otros tipos de reproducción asexual son más complejos e, incluso, existen sistemas de reproducción asexual intermedios con la reproducción sexual, como la ginogénesis o la hibridogénesis, pero todos comparten que el ADN de uno de los progenitores es el único que se transmite a la descendencia.

Jon Lewis, Daniella Calzadilla - California Condor - Sonoma County, CC BY-SA 2.5. Términos de licencia de Wikipedia Commons.

Misgurn del Japó
Dejo
(*Misgurnus anguillicaudatus*)

Cistella de Flors de Venus
Cesta de Flores de Venus
(*Euplectella aspergillum*)

Què és l'orientació sexual?

L'orientació sexual d'un individu és el seu patró d'atracció sexual i afectiva envers altres individus.

Entre els animals podem trobar una gran diversitat pel que fa a orientació sexual. Si l'atracció es dona envers individus del mateix sexe, parlem d'**homosexualitat**; si es envers l'altre sexe, parlem d'**heterosexualitat**, i si es envers ambdós sexes, parlem de **bisexualitat**. En el cas dels éssers humans, l'atracció ve donada pel gènere, no pel sexe biològic.

Més de 1.500 espècies animals mostren comportaments sexuals i afectius envers el mateix sexe i, per tant, són homosexuals o bisexuales. L'homosexualitat exclusiva, és a dir, el fet que alguns individus només s'interessen per individus del mateix sexe, es produeix almenys en més de 60 espècies de mamífers locals no domèstics i com a mínim en 10 espècies de primats, entre moltes altres espècies d'animals. Algunes d'aquestes relacions homosexuals duren la major part de la vida, o tota la vida, d'aquestes espècies.

¿Qué es la orientación sexual?

La orientación sexual de un individuo es su patrón de atracción sexual y afectiva hacia otros individuos.

Entre los animales podemos encontrar una gran diversidad en cuanto a orientación sexual. Si la atracción se da hacia individuos del mismo sexo, hablamos de homosexualidad; si es hacia el otro sexo, hablamos de heterosexualidad, y si es hacia ambos sexos, hablamos de bisexualidad. En el caso de los seres humanos, la atracción viene dada por el género, no por el sexo biológico.

Más de 1.500 especies animales muestran comportamientos sexuales y afectivos hacia el mismo sexo y, por lo tanto, son homosexuales o bisexuales. La homosexualidad exclusiva, es decir, que algunos individuos tan solo se interesen por individuos del mismo sexo, se produce en más de 60 especies de aves y mamíferos domésticos y al menos 10 especies de primates, entre muchas otras especies de animales. Algunas de estas relaciones homosexuales duran la mayor parte de la vida, o toda la vida, de dichas especies.

Girafa
Girafe
(*Giraffa camelopardalis*)

Muhammad Mahdi Karim Facebook/The making of this document was supported by Wikimedia OH - Open work, GFDL 1.2. License of the Content of Wikimedia Commons.

Locusta migratoria
Langosta migratoria
(*Locusta migratoria*)

Gilles San Martin from Namur, Belgium - Locusta migratoria ballerina phallophore (uploaded by Jacek Wierusz, CC-BY-SA 2.0). License of the Content of Wikimedia Commons.

Serp de garrofera
Serpiente de jardinería
(*Thamnophis sirtalis*)

Com mostren interès els animals per altres individus?

Molts animals mostren interès afectiu i/o sexual per altres individus a través del festeig i de mostres d'afecte.

Els rituals de **festeig** que desenvolupen moltes espècies són un conjunt de moviments, sons i comportaments (com ara persecucions, lluites...) que fan per exhibir-se i, normalment, per atreure una potencial parella. El 40% dels mamífers i ocells que tenen alguna classe de comportament sexual entre individus del mateix sexe mostren aquesta classe de festejos.

Les mostres d'**afecte** soLEN tenir certa connotació sexual, però també poden estar relacionades, per exemple, amb l'enfortiment de les relacions socials, ja siguin de parella o no. Són molt diverses i inclouen accions com ara carícies, jocs, penitar la parella, tenir-ne cura, etc.

Sovint, la manera de festejar i mostrar afecte es igual quan es du a terme entre mascles i femelles que entre individus del mateix sexe, però de vegades pot arribar ser molt diferent.

¿Cómo muestran interés los animales por otros individuos?

Muchos animales muestran interés afectivo y/o sexual por otros individuos a través del cortejo y muestras de afecto.

Los rituales de **cortejo** que desarrollan muchas especies son un conjunto de movimientos, sonidos y comportamientos (como por ejemplo persecuciones, luchas...) que ejecutan para exhibirse y, normalmente, atraer a una potencial pareja. El 40% de los mamíferos y aves que realizan algún tipo de comportamiento sexual entre individuos del mismo sexo muestran este tipo de cortejo.

Las muestras de **afecto** suelen tener cierta connotación sexual, pero también pueden estar relacionadas, por ejemplo, con el fortalecimiento de las relaciones sociales, ya sean de pareja o no. Son muy diversas e incluyen acciones como caricias, juegos, peinar a la pareja, cuidarla, etc.

Frecuentemente, la forma de cortejo y mostrar afecto es igual cuando se realiza entre macho y hembra que entre individuos del mismo sexo, pero a veces puede llegar a ser muy diferente.

Lleó
León
(Panthera leo)

Ostrich
Avestruz
(Struthio camelus)

Les relacions sexuals sempre tenen com a objectiu la reproducció?

El sexe no sempre s'enfoca a la reproducció, té altres funcions més enllà de tenir cries.

Moltes vegades, els animals tenen relacions sexuals per plaer, per engrandir relacions de parella o socials del grup, etc., amb individus del mateix sexe o de sexe diferent.

En el 20% de les espècies animals són habituals les relacions sexuals entre individus del mateix sexe com, per exemple, els bonobos. A més, **moltes vegades, l'acte sexual entre mascles i femelles no té una funció reproductiva**, ja sigui per l'edat dels individus, pel seu estat biològic (embarras, infertilitat...), etc.

D'altra banda, en algunes espècies hi ha "castes" d'individus obrers que no poden participar en la reproducció. De fet, a la majoria d'espècies hi ha individus que, tot i tenir capacitat biològica per reproduir-se no ho fan, ja sigui perquè només mantenen relacions amb individus del mateix sexe o perquè no participen en la vida sexual del grup.

¿Las relaciones sexuales tienen siempre como objetivo la reproducción?

El sexo no siempre se enfoca a la reproducción, tiene otras funciones más allá de tener crías.

Muchas veces, los animales tienen relaciones sexuales por placer, para fortalecer relaciones de pareja o sociales del grupo, etc., con individuos del mismo sexo o de sexo diferente.

En el 20% de las especies animales son habituales las relaciones sexuales entre individuos del mismo sexo como, por ejemplo, los bonobos. Además, **muchas veces, el acto sexual entre machos y hembras no tiene una función reproductiva**, ya sea por la edad de los individuos, por su estado biológico (embarras, infertilidad...), etc.

Por otra parte, en algunas especies hay "castas" de individuos obreros que no pueden participar en la reproducción. De hecho, en la mayoría de especies hay individuos que, pese a tener capacidad biológica para reproducirse no lo hacen, ya sea porque únicamente mantienen relaciones con individuos del mismo sexo o porque no participan en la vida sexual del grupo.

Delfí mular
Delfín mular
(Tursiops truncatus)

Plaqueret
Archibebe claro
(Tringa nebularia)

Papallona monarca
Mariposa monarca
(Danana plexippus)

Com s'emparellen els animals?

Es parla de parella quan els individus conviven i es relacionen intimament entre ells. Aquestes parelles poden ser entre individus del mateix sexe o de sexe diferent.

A la natura, les parelles poden ser molt diverses: monògams o polígams, de per vida, de llarga o de corta durada, amb relacions sexuals o sense...

Molts ocells formen parelles monògams de llarga duració i moltes d'aquestes parelles entre individus del mateix sexe, com les de femelles de garsa eurasiàtica (*Pica pica*).

Entre els mamífers hi ha molts tipus de relacions de parella: diferents, com ara relacions de companyia, amistades, parelles de terra o cohabitació. En certes espècies, no se solen donar relacions entre mascles i femelles. s'ha observat que si que s'creen entre individus del mateix sexe. Això passa generalment en espècies on mascles i femelles viuen segregats, com els lleons (*Panthera leo*) i els elefants asiàtics (*Elephas maximus*).

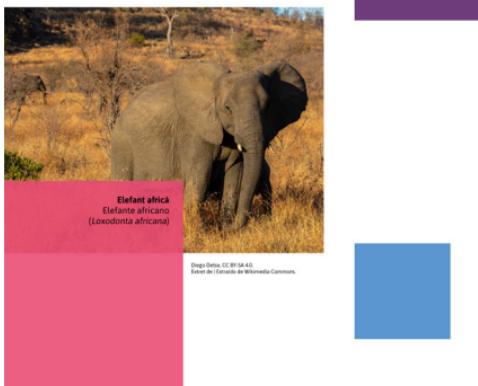
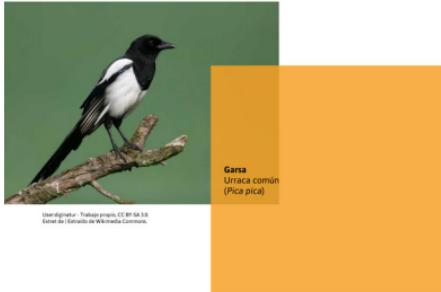
¿Cómo se emparejan los animales?

Se habla de pareja cuando los individuos conviven y se relacionan intimamente entre ellos. Estas parejas pueden ser entre individuos del mismo sexo o de sexo diferente.

En la naturaleza, las parejas pueden ser muy diversas: monógamas o polígamias, de por vida, de larga o corta duración, con o sin relaciones sexuales....

Muchas aves forman parejas monógamas de larga duración y muchas de estas parejas son entre individuos del mismo sexo, como las de hembras de urraca común (*Pica pica*).

Entre los mamíferos existen muchos tipos de relaciones de pareja diferentes, como relaciones de compañía, amistades, parejas separadas, relaciones de cuidado o coacciones. En ciertas especies en las que no suelen darse relaciones entre machos y hembras se ha observado que sí se crean entre individuos del mismo sexo. Esto sucede generalmente en especies donde machos y hembras viven segregados, como los leones (*Panthera leo*) y los elefantes asiáticos (*Elephas maximus*).

Què és una família?

Les famílies són estructures socials estableties al voltant de les relacions de parentiu i crida.

A la natura podem trobar molts models de famílies: formades per una femella i les cries; per una femella, un mascle i la descendència; grups de masclles i/o femelles que tenen cura conjuntament de les cries del grup; etc.

En moltes espècies hi ha famílies constituides per dos progenitors del mateix sexe que "adopten" cries biològiques d'altres parels, especialment en casos de dos parels; o que tenen les seves propias cries biològiques, en el cas de dues mares, com ara en el pingüí de Humboldt o el lleopard.

En general, la cura de les cries es igual en famílies amb progenitors del mateix sexe que amb progenitors de sexes diferents, però en alguns casos les possibilitats de sobrevisió poden disminuir, o augmentar, si les parelles són del mateix sexe.

¿Qué es una familia?

Las familias son estructuras sociales establecidas en torno a las relaciones de parentesco y cría.

En la naturaleza podemos encontrar muchos modelos de familias: formadas por una hembra y las crías; por una hembra, un macho y la descendencia; grupos de machos y/o hembras que cuidan conjuntamente a las crías del grupo; etc.

En muchas especies hay familias constituidas por dos progenitores del mismo sexo que "adoptan" crías biológicas de otros padres, especialmente en casos de dos padres; o que tienen sus propias crías biológicas, en el caso de dos madres, como en el pingüino de Humboldt o el leopardo.

En general, el cuidado de las crías es igual en familias con progenitores del mismo sexo que con progenitores de distinto sexo, pero en algunos casos las posibilidades de sobrevisión pueden disminuir, o aumentar, si las parejas son del mismo sexo.

Què és el gènere?

El gènere és el conjunt de característiques utilitzades per classificar socialment les persones com a homes o dones. La classificació es de caràcter social i relaciona el sexe biològic, tradicionalment entès com a mascle o femella, amb comportaments o amb característiques físiques que realment no tenen a veure amb el sexe biològic (per exemple, la llargaria dels cabells...).

Això implica creure que les femelles sempre actuen d'una manera concreta i que els homes sempre actuen d'una manera diferent, però la realitat és més complexa.

Hi ha espècies animals en què alguns individus actuen com sol fer-ho un altre sexe, fet que trencà l'associació habitual entre sexe i gènere. Aquest comportament impedeix diferenciar i identificar el sexe segons el comportament. Així, per exemple, hi ha mullols de mulló de les Muntanyes Rocalloses (*Ovis canadensis*) que viuen als grups de femelles i es comporten com aquestes.

En alguns peixos, trobem diversos tipus diferents de mascle. Uns de més grans i amb un comportament més tranquil, altres de més petits i violents d'altres de grandària intermitja i un comportament similar al de les femelles. Aquí trobem diverses possibles concepcions del gènere en animals: l'existència de diferents "morfotipus" sexuals, i animals que es comporten com ho fan habitualment els d'un altre sexe.

¿Qué es el género?

El género es el conjunto de características utilizadas para clasificar socialmente a las personas como hombres o mujeres. La clasificación es de carácter social y relaciona el sexo biológico, tradicionalmente entendido como macho o hembra, con comportamientos o características físicas que realmente no tienen que ver con el sexo biológico (por ejemplo, la longitud del cabello...).

Esto implica creer que las hembras siempre actúan de una manera concreta y que los machos siempre actúan de una manera diferente, pero la realidad es más compleja.

Hay especies animales en las que algunos individuos actúan como suele hacerlo otro sexo, lo que rompe la asociación habitual entre sexo y género. Este comportamiento impide diferenciar e identificar el sexo según el comportamiento. Así, por ejemplo, hay machos de mullón canadiense (*Ovis canadensis*) que viven en los grupos de hembras y se comportan como estas.

En algunos peces, encontramos varios tipos distintos de macho. Unos más grandes y con un comportamiento más tranquilo, otros más pequeños y violentos y otros con un tamaño intermedio y un comportamiento similar al de las hembras. Aquí encontramos varias posibles concepciones del género en animales: la existencia de diferentes "morfotipos" sexuales, y animales que se comportan como hacen habitualmente los de otro sexo.

